

BUDEL EN ZIJN POSTGESCHIEDENIS

Peter Raetsen

Bij mijn zoektocht naar informatie over Nederlandse militairen tijdens de Eerste Wereldoorlog en de opvang van Franse - en Belgische vluchtelingen tijdens de Eerste Wereldoorlog in Budel, kwam ik terecht bij de Heemkundekring "De Baronie van Cranendonck" en hun tijdschrift Aa - kroniek. Bij het doornemen van de diverse jaargangen kwam ik de postgeschiedenis van Budel tegen geschreven door M.J.H.M. van Dooren. Omdat ik zelf een verzameling heb over de postgeschiedenis van Weert en omstreken heb ik met veel plezier de vijfdelige serie gelezen. Helaas stonden er geen poststukken afgebeeld als voorbeeld van de omschreven poststempels. Ik heb mij de vrijheid genomen om enkele pagina's van het artikel van M.J.H.M. van Dooren te kopiëren en er poststukken bij af te beelden.

Een chronologisch overzicht van het hulpkantoor Budel

plm. 1750 - 1803:	De grote steden in ons land hebben postkantoren en op de hoofdwegen tussen de postkantoren zijn er kleine kantoor-tjes "entrepotes"
Op 1 - 1 - 1803:	worden de postkerijen genationaliseerd; er komt een einde aan de particuliere en stedelijke postkerij. Er zijn nu 28 hoofdkantoren, 34 onderkantoren, 13 bijkantoren. Onder- en bijkantoren ressorteerden administratief onder de hoofdkantoren.
Op 1 - 1 - 1811	De postale waarde van een bijkantoor is ongeveer gelijk aan een "entrepote". worden de distributiekantoren opgericht, vaak als opvolging van de reeds bestaande bij- of onderkantoren of "entrepotes". Dit was een Franse postwet. De postale waarde van een distributiekantoor was gelijk aan een bijkantoor. In 1811 zijn er 87 postkantoren, 80 distributiekantoren. Rond 1850 zijn er ongeveer 300 distributiekantoren. De oprichtingsdatum van het distributiekantoor Budel is onbekend.
Tot 1 - 9 - 1850	is Budel distributiekantoor ressorterend onder het arrondissementskantoor Breda.
1 - 9 - 1850	Budel wordt hulpkantoor ressorterend onder Eindhoven en Weert, onder inspectie Breda.
1 - 8 - 1857	Het hulpkantoor Budel ressorteert onder Eindhoven, Weert en Helmond.
1 - 1 - 1869	Het hulpkantoor ressorteert onder Eindhoven en Weert.
vanaf 1877	Het hulpkantoor Budel ressorteert onder Geldrop.
vanaf 1907	Het hulpkantoor Budel ressorteert onder Weert, onder inspectie Maastricht.
1914	Het hulpkantoor Budel ressorteert onder Geldrop.
16-10-1915	Het hulpkantoor Buddel ressorteert definitief
tot heden	onder het hoofdkantoor Weert.

Ik zal de nummering aanhouden van M.J.H.M. van Dooren (MvD) en zal deze ook vermelden links onder bij de afbeelding van het poststukken. Ook zal ik het tarief van het poststuk omschrijven.

Budel.

1

Tot april 1866 zijn "Naamstempels" of "langstempels" BUDEL met Egyptische (dikke) letters verstrekt. Ook Budel heeft deze stempels gebruikt. De oudst bekende stempeling op brief is 22-1-1862 (Postmuseum). Op 11-10-1876 kreeg Budel hetzelfde soort stempel, maar nu met Grotteske (dunne) letters. Dit stempel deed dienst als vertrekstempel en werd met "zwarte" inkt op de achterkant van een brief gestempeld. Met ingang van 23-2-1883 ontving Budel een stempel met datum en uuraanduiding of dagtekeningstempel het "Kleinrondstempel". Dit stempel werd op 4-8-1893 vernieuwd. Als bijzonderheid kan ik vermelden dat Budel lange tijd "blauwe" inkt heeft gebruikt in plaats van zwarte.

2

3

4

5

6

7

8

9

10

Op 14-2-1898 kreeg Budel het "Grootrondstempel" of "Sterstempel".

Nogmaals wordt op 14-7-1902 de "Naamstempel" of "Langstempel" vernieuwd.

En tot slot ontving Budel op 7-8-1908 het "Typenraderstempel" in de volgende modellen:

a. lange balk

b. korte balk

c. sinds 1951 het Zwitsers model

d. na 1967 het Duits model (Braungards).

11

Daarnaast wordt sinds de jaren vijftig een machinale stempeling de "Frankeermachinstempel"

Budel-Schoot
12

in de kleur rood door de gemeente Budel gebruikt.
Na 1967 wordt daar gebruikt het "Typenraderstempel" Duits model met machinestempelnummer I.

Budel-Dorplein
13

Tussen 1906 en 1907 kreeg Budel-Dorplein de Naam- of Langstempel: DORPLEIN. Na 1907 en voor november 1909 het Typenraderstempel.
Tot 31-12-1976 (18.00 uur) had Budel-Dorplein het Typenraderstempel Duits model met machinenummer I.

Budel-Legerplaats
14

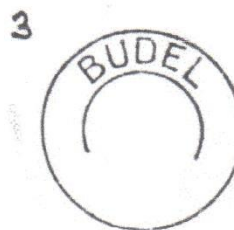
Op 1-12-1965 kreeg het Typenraderstempel Weert met machinestempelnummer I. En sinds 18-5-1966 wordt gebruikt het Typenraderstempel Budel Legerplaats met machinestempelnummer I.

15

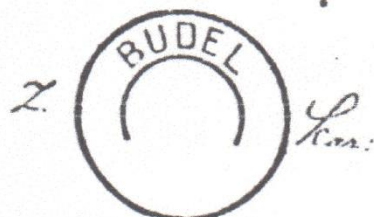
M.J.H.M. van Dooren.

1
BUDEL

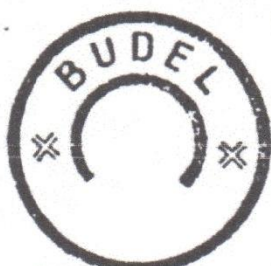
2
VELDHOVEN
LEENDE
GELDROP
EERSEL
BUDEL

11 Oct. 1876

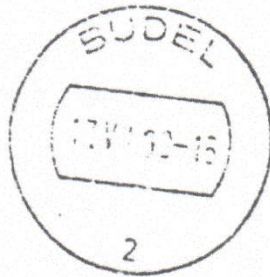
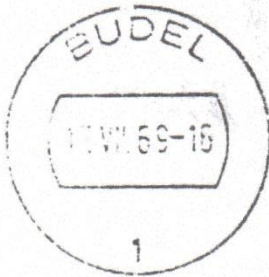
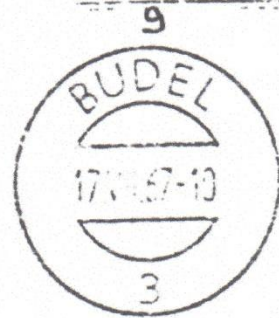
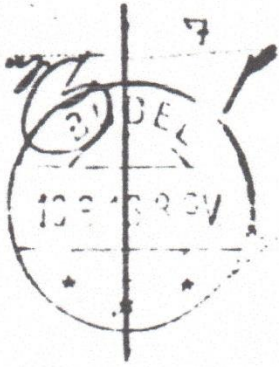
4 Aug. 1893

14 Febr. 1898

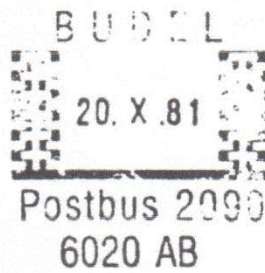
6
BUDEL

17 Juli 1902

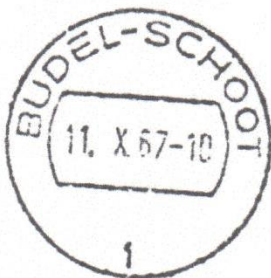

POSTBUS 2090 6020 AB

11

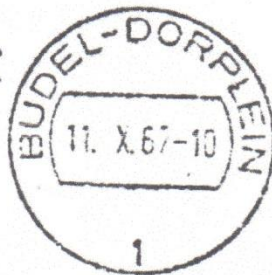

12

Prinsbeek

13

*Vermeert
11-5-79*

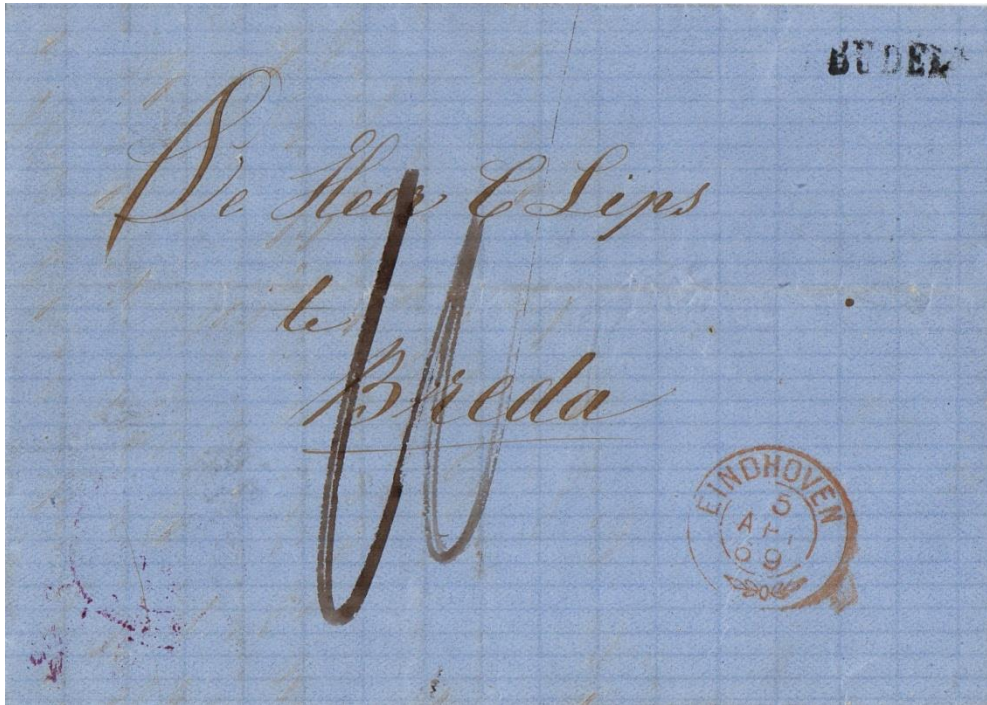
Prinsbeek

14

in gebruik: 18-5-1966

MvD 1

Brief van Budel via Eindhoven naar Breda van 5 april 1869. Stempels: Naamstempel met Egyptische letters van Budel. Dagtekeningstempel met takje van Eindhoven en op de achterzijde het tweeletterstempel van Breda. Tarief: 10 cent. te betalen door de **ontvanger** van de brief.

MvD 1

Brief van Budel via Weert naar Breda van 18 maart 1871. Stempels: Naamstempel met Egyptische letters van Budel. Tweeletterstempel van Weert en Nummerstempel 119 van Weert. En op de achterzijde het Tweeletterstempel van Breda. Tarief: 5 cent. Brief interlokaal gewichtsport volgens de tarieflijst van 1 januari 1871.

MvD 2

Briefkaart van Budel via Eindhoven naar Bladel van 26 oktober 1877. Stempels: Naamstempel met Groteske letters van Budel. Tweeletterstempel van Eindhoven. Tarief: 2½ cent. Briefkaart interlokaal volgens de tarieflijst van 1 januari 1872.

MvD 2

Briefkaart van Budel via Eindhoven en 's-Hertogenbosch naar Nistelrooy van 20 april 1880. Stempels: Naamstempel met Groteske letters van Budel (rechtsboven kopstaand). Kleinrondstempel van Eindhoven en op de achterzijde het Kleinrondstempel van 's-Hertogenbosch. Tarief: Portvrijdom.

MvD 3

Briefkaart van Budel naar Idaard (Friesland) van 18 juli 1889. Stempels: Kleinrondstempel van Budel in de kleur **Blauw**. Tarief: 2½ cent. Briefkaart interlokaal volgens de tarieflijst van 15 maart 1882.

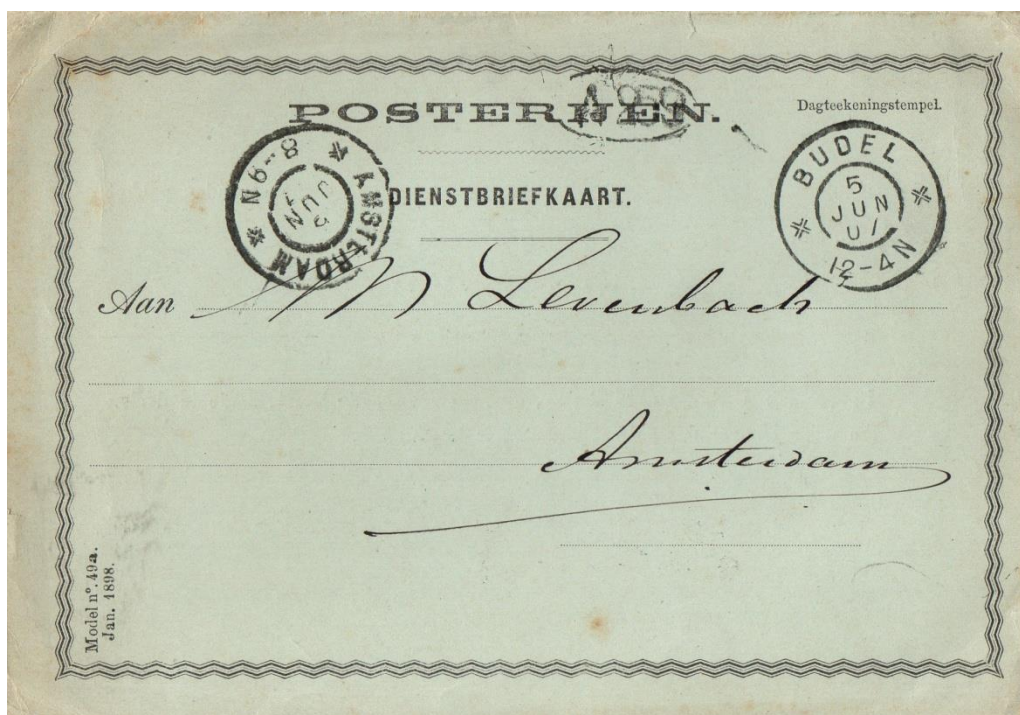
MvD 4

Briefkaart Tournai (Doornik) België naar Budel van 31 juli 1897. Stempels: Kleinrondstempel van Budel, als aankomststempel geplaatst. Enkelcirkelstempel (België) van Tournai. Tarief: 10 centime.

MvD 5

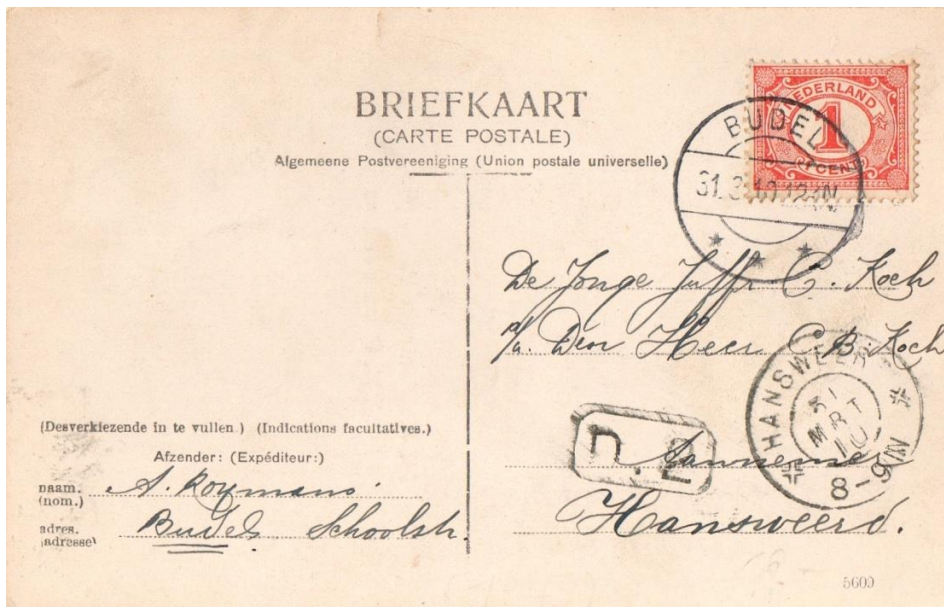
Briefkaart van Budel naar Haarlem van 18 maart 1904. Stempels: Grootrondstempel van Budel en Haarlem. Tarief: 2½ cent. Briefkaart interlokaal volgens de tarieflijst van 1 april 1892.

MvD 5

Briefkaart van Budel naar Amsterdam van 5 juni 1907. Stempels: Grootrondstempel van Budel en Amsterdam. Tarief: Portvrijdom.

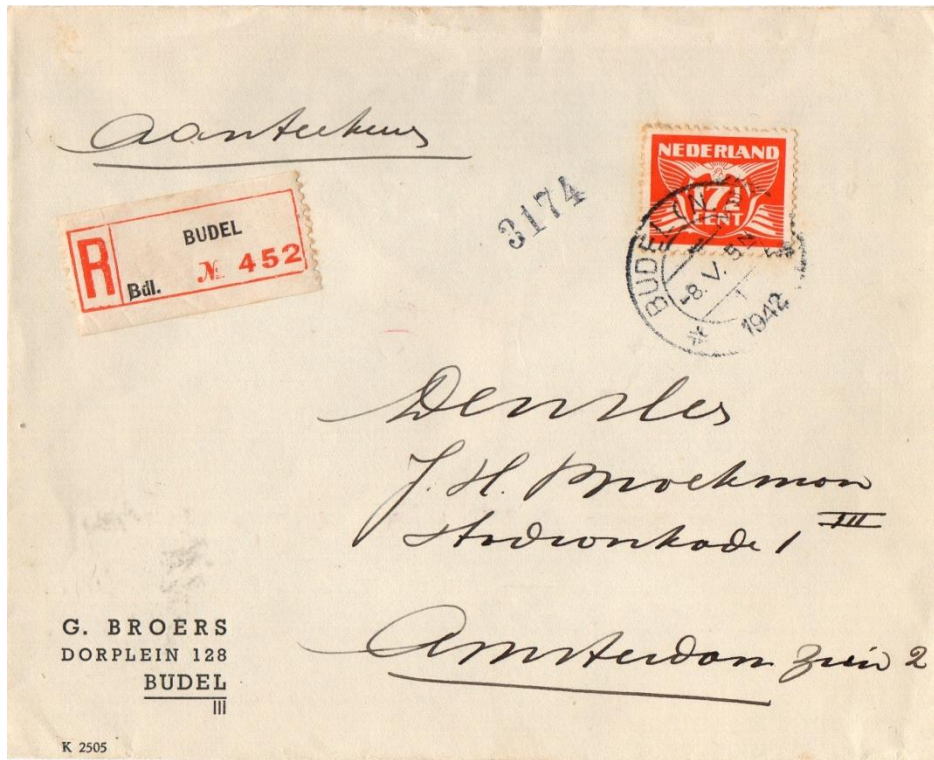
MvD 7

Briefkaart van Budel naar Hansweert van 31 maart 1910. Stempels: Typenraderstempel langebalk van Budel en Grootrondstempel van Hansweert. Tarief: 1 cent. Drukwerk (geen tekst) interlokaal 1^e gewichtsgroep volgens de tarieflijst van 1 januari 1910.

MvD 6+7

Brief aangetekend van Budel naar Parijs van 22 januari 1917. De Brief is door de Franse censuur geopend en weer gesloten. Stempel: Typenraderstempel langebalk van Budel. Aantekenstrookje met nieuw Naamstempel van Budel (MvD 6). Tarief: Brief Portvrijdom. Aantekenrecht 10 cent. (vooruit voldaan)

Brief aangetekend van Budel naar Amsterdam van 8 mei 1942. Stempel: Typenraderstempel kortebalk nr. 1 van Budel (N.B). Tarief: 17½ cent. Brief interlokaal 1^e gewichtsgroep volgens de tarieflijst van 20 augustus 1940 is 7½ cent, aantekenrecht 10 cent. Totaal: 17½ cent.

Dagteekeningstempel verzending		ADVIES VAN VERZENDING				Dagteekeningstempel ontvangst	
		NR <u>I</u>					
		AAN HET HULPPOSTKANTOOR <u>Budel</u>					
I ..... niet aangeteekende expresse-stukken II ..... gerechtelijke brieven III <u>13</u> ..... aangeteekende stukken, waarvan ..... los							
Volg-nummer	Plaats van afzending	Strook-nummer	Bedrag der aangegeven waarde of der verrekening	Volg-nummer	Plaats van afzending	Strook-nummer	Bedrag der aangegeven waarde of der verrekening
1	<u>asd</u>	<u>7031</u>	<u>200 -</u>	6			
2	<u>947</u>	<u>686</u>	<u>246 51</u>	7			
3	<u>asd</u>	<u>7031</u>	<u>100 -</u>	8			
4	<u>e. de... ..</u>	<u>...</u>	<u>...</u>	9	<u>stubs</u>	<u>2836</u>	
5				10		<u>2848</u>	
IV Aangevraagde frankerzegels, enz tot een bedrag van f ..... (Te verantwoorden op den afrekeningsstaat P 139 B)							

MvD 8

Model P 138* - L 877 - '42 - K 983

Z O Z

Advies van verzending van postkantoor Weert aan het hulpkantoor van Budel 5 mei 1944. Stempels: Typenraderstempel kortebalk nr.2 van Budel (N.B) en Weert nr. 2.

STAATSBEDRIJF DER PTT

BEWIJS VAN TERPOSTBEZORGING
VAN EEN AANGETEKENDE ZENDING
ZORGVULDIG BEWAREN

DOOR DE AFZENDER MET INKT IN TE VULLEN
ZONDER DOORHALINGEN, OVERSCHRIJVINGEN
OF VERANDERINGEN

Naam v.d. geadresseerde: *Dhr. P. Beer*

Plaats van bestemming: *Appelengendam Farmdumerweg 86 (Groningen)*

Aangegeven waarde: _____

Bedrag v.d. verrekening: _____

DOOR POSTAMBTENAAR IN TE VULLEN

Nummer: *157*

Gewicht: _____ g

Aangenomen door: *[Handwritten Signature]*

Dagtekeningstempel: *[Circular Postmark: WEERT, 3-11-76-20]*

P 2201 - O 1498-'62

Mvd 14

BEWIJS VAN TERPOSTBEZORGING.
Stempel: Typenraderstempel openbalk
Budel- legerplaats nr. 1.

Aantekenstrookje WEERT Budel Legerplaats

STAATSBEDRIJF DER PTT

ADVIES VAN VERZENDING

NR. *1* AAN *1*

WEERT

Totaal aantal aangetekende stukken: *1*

Verpakt in	papier	Gewone	Expresse	Gerechtelijke
		expresse	aangetekende	brieven
	<i>1</i>	stukken	stukken	stukken
	zakken	*)	*)	*)
	los	De ambtenaar van dienst, <i>mx</i>		

Volg-nr.	Kt van afzending	Strook-nr. of naam geadresseerde	Bedrag der aangegeven waarde	Kt van bestemming	Bijzondereheden
1	<i>1 glas wangel sk</i>				
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					

Zie verder ommezijde

Mvd 12

*) Aanwezigheid van expresse stukken en gerechtelijke brieven aanduiden door E resp. G

ADVIES VAN VERZENDING
van Budel – Schoot naar Weert.
Stempel: Typenrader cilinderbalk nr.1
van Budel – Schoot.

STAATSBEDRIJF DER PTT

ADVIES VAN VERZENDING

NR. *1* AAN *1*

WEERT

Totaal aantal aangetekende stukken: *1*

Verpakt in	papier	Gewone	Expresse	Gerechtelijke
		expresse	aangetekende	brieven
	<i>1</i>	stukken	stukken	stukken
	zakken	*)	*)	*)
	los	De ambtenaar van dienst, <i>[Handwritten Signature]</i>		

Volg-nr.	Kt van afzending	Strook-nr. of naam geadresseerde	Bedrag der aangegeven waarde	Kt van bestemming	Bijzondereheden
1	<i>1 gewone aangetekende</i>				
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					

Zie verder ommezijde

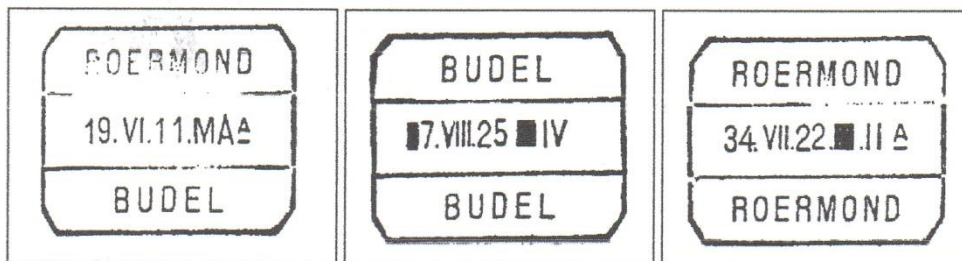
Mvd 13

*) Aanwezigheid van expresse stukken en gerechtelijke brieven aanduiden door E resp. G

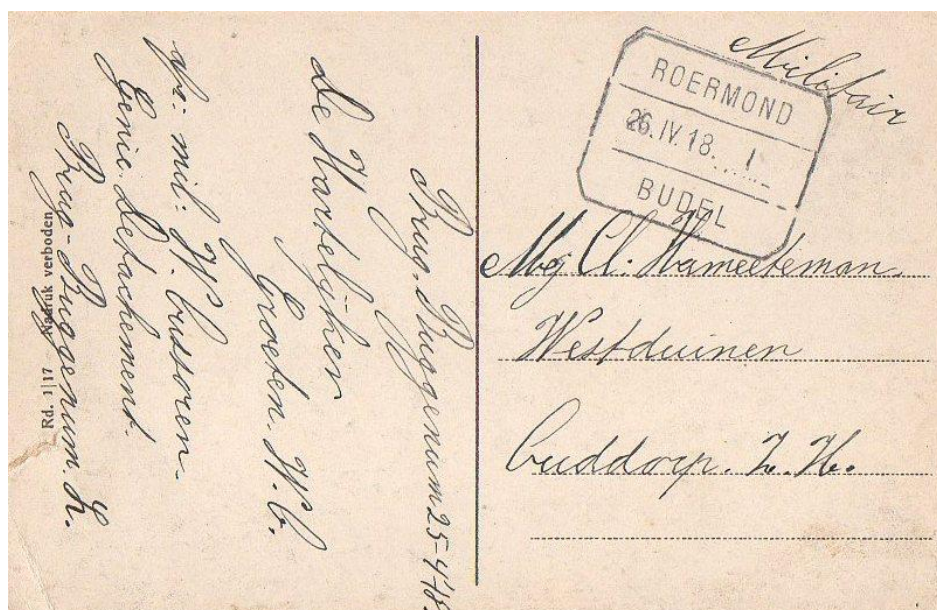
ADVIES VAN VERZENDING
van Budel – Dorplein naar Weert.
Stempel: Typenrader cilinderbalk nr. 1
Van Budel – Dorplein.

Er zijn twee treinblokstempels waar de plaatsnaam Budel in voorkomt. Roermond – Budel en Budel – Roermond. Deze stempels werden geplaatst op poststukken in de trein.

1917-11-29

In het stempelboek van De Munt is een afdruk aangebracht van een blokstempel. Het stempel werd opgeleverd op 29 november 1917. Dit geldt ook voor het tweede en derde stempel.

Briefkaart van Buggenum naar Ouddorp van 26 april 1918. Stempel: Treinblokstempel Roermond – Budel. Tarief: Portvrijdom.

Geraadpleegde literatuur: De Postgeschiedenis van Budel
tijdschrift Aa- kroniek.

M.J.H.M. van Dooren.

Catalogus Postzegels op Brief.

H. Buitenkamp – E. Müller.

Spoor en Post.

Nederlands Spoorwegmuseum

Poststukken: Peter Raetsen.